

CONSIDERAȚII PRIVIND REZERVELO DIN CONVERSIE DEBITOARE

F. SCORȚESCU

Universitatea „Petre Andrei” din Iași

e-mail: florinscortescu@upaiasi.ro

In this paper the author refers to some aspects looking the conversion of the foreign societies financial statements. This operation is especially used to establish consolidated accounts by the mother-society that owns foreign branches. In accordance with IAS 21 “The effects of changes in foreign exchange rates” the method that is used is the closing rate method. In accordance with this method all assets and liabilities elements, monetary or non monetary, must be converted to the exchange rate from the closing date of the financial exercise and the expenses and the incomes to the exchange rate from the date when the transactions were made or at the medium exchange rate of the period. The capitals and the reserves of the society are converted to the historical rate which is the exchange rate that exists at the day of its entrance into the consolidation perimeter. The reserves conversion included into the capital and reserves is realized at the same exchange rate in which the results that are at the base of those reserves were converted. The incomes, the expenses and the result are converted at the medium exchange rate. Further on is presented a practical example to illustrate the conversion of financial statements (balance-sheet and profit and loss account) of a foreign branch “A” and also the way in which the debtor reserves of conversion are decomposed in. The conversion of the elements from the balance-sheet and the result account produce a difference that is accounted directly into the capital and reserves. If it is a creditor one it represents a latent gain from foreign exchange currency and if it is a debtor one signify a latent loss.

Keywords: *profit and loss, balance-sheet, reserves from conversion, exchange rate, closing rate, historical rate.*

Toate întreprinderile care desfășoară tranzacții în monedă străină trebuie să-și convertească aceste operațiuni și conturile corespondente în *moneda funcțională*. Aceasta este definită ca fiind moneda mediului economic primar în care o entitate evoluează [2]. În mod uzual, ea este moneda țării în care societatea este situată, pentru majoritatea societăților din spațiul european moneda funcțională fiind reprezentată de euro (€).

În vederea determinării monedei funcționale, IAS 21 „Efectele variațiilor de curs ale monedelor străine” precizează că aceasta este aceea care influențează în cea mai mare măsură prețul sau costul bunurilor și serviciilor produse de către întreprindere. Dacă acest lucru nu este suficient, entitățile pot considera ca fiind o astfel de monedă cea în care ele își procură sursele de finanțare.

MATERIAL ȘI METODĂ

Conversia situațiilor financiare ale societăților străine este necesară în vederea întocmirii de către societatea-mamă a conturilor consolidate. Ea se aplică, de asemenea, și pentru elaborarea conturilor individuale, în situația în care acestea sunt stabilite într-o monedă care diferă de cea funcțională.

În urma revizuirii în 2003 a IAS 21 „Efectele variației cursurilor de schimb valutar”, metoda folosită pentru conversia situațiilor financiare ale societăților străine rămâne doar metoda cursului de închidere. Până la adoptarea acestei metode diferențele de curs erau trecute la cheltuieli sau la venituri, ceea ce conducea la o volatilitate foarte mare a rezultatului exercițiului. Nemulțumirea s-a manifestat cu precădere în rândul marilor corporații americane care aveau operațiuni internaționale importante. Ele dezaprobau, în special, cerința FASB Statement N° 8 de a integra în rezultat pierderile sau câștigurile provenite din diferențe de curs. Motivul acestei nemulțumiri era că respectivele diferențe nu erau reprezentate de un cash-flow actual, rezultatele obținute nefiind reprezentative pentru situația reală a firmei [3].

Metoda cursului de închidere cere ca toate elementele de activ și de pasiv, monetare sau nemonetare, să fie convertite la cursul de schimb în vigoare la data închiderii exercițiului financiar, iar cheltuielile și veniturile la cel de la data efectuării tranzacțiilor în urma cărora au apărut sau la cursul mediu al perioadei.

Capitalurile proprii ale unei entități sunt convertite la cursul istoric, care este cursul de schimb existent la data intrării acesteia în perimetrul de consolidare. Conversia rezervelor incluse în capitalurile proprii se realizează la cursul la care s-au convertit rezultatele ce stau la originea acestor rezerve. Veniturile, cheltuielile și rezultatul sunt convertite la cursul mediu. Acesta poate fi stabilit ca medie anuală, semestrială, trimestrială sau lunară. Cel mai des utilizat este cursul mediu lunar determinat ca sumă a cursurilor de schimb de la sfârșitul lunilor împărțită la 12 [1].

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Conversia elementelor din bilanț și din contul de rezultate face să apară o diferență care rezultă, pe de o parte, din utilizarea unei rate de schimb diferită pentru elementele din bilanț și pentru cele din contul de profit și pierdere, iar pe de altă parte, din impactul variației cursului de schimb asupra capitalurilor proprii de la cursul de închidere și de la cursul istoric.

Această diferență este contabilizată direct în capitalurile proprii [4]. Dacă ea este creditoare reprezintă un câștig din schimb valutar latent, iar dacă este debitoare semnifică o pierdere latentă.

În vederea consemnării diferențelor de conversie se utilizează postul „*Rezerve din conversie*”, care apare în structura capitalurilor proprii.

Fiind o componentă a acestora, reiese că și aceste diferențe se vor lua în calcul la stabilirea intereselor minoritare, cu ocazia efectuării eliminărilor de natură patrimonială.

În vederea exemplificării aspectelor menționate considerăm că societatea-mamă „SM” deține o filială externă „A” ale cărei bilanț și cont de profit și pierdere sunt redată în tabelele 1 și 2.

Tabelul 1

Bilanțul simplificat al filialei străine „A” la 31.12.,„N”

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)		
		31.12.,„N”	31.12.,„N-1”	
1	Imobilizări	1.075.000	1.020.000	
2	Stocuri	320.000	320.000	
3	Creanțe	40.000	52.000	
4	Trezorerie	15.000	28.000	
5	TOTAL ACTIVE (rd. 1 la rd. 4)	1.450.000	1.420.000	
6	Împrumuturi	630.000	660.000	
7	Ajustări	50.000	40.000	
8	Alte datorii	100.000	110.000	
9	TOTAL DATORII (rd. 6 la rd. 8)	780.000	810.000	
10	Capital social	540.000	540.000	
11	Rezerve care provin din rezultatul exercițiului:	„N-3”	20.000	20.000
		„N-2”	10.000	10.000
12	Rezultat reportat	Profit	40.000	-
		Pierdere	-	-
13	Rezultat	Profit	60.000	40.000
		Pierdere	-	-
14	TOTAL CAPITALURI PROPRII (rd. 10 la rd. 13) sau (rd. 5 - rd. 9)	670.000	610.000	

Tabelul 2

Contul de profit și pierdere al filialei străine „A” la 31.12.,„N”

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)		
		31.12.,„N”	31.12.,„N-1”	
1	Venituri din vânzări	146.382,57	150.917,00	
2	Costul bunurilor vândute	91.256,00	123.863,00	
3	Marja brută (rd. 1 - rd. 2)	55.126,57	27.054,00	
4	Alte venituri din exploatare	39.000,00	31.936,00	
5	Alte cheltuieli de exploatare	10.570,00	15.968,00	
6	Rezultat din exploatare [(rd. 3 + rd. 4) - rd. 5]	Profit	83.556,57	43.022,00
		Pierdere	-	-
7	Venituri financiare	7.892,00	16.325,04	
8	Cheltuieli financiare	20.020,00	9.516,00	
9	Rezultat financiar (rd. 7 - rd. 8)	Profit	-	6.809,04
		Pierdere	12.128,00	-
10	REZULTAT CURENT (rd. 6 + rd. 9)	Profit 71.428,57	49.831,04	
		Pierdere -	-	
11	Venituri extraordinare	-	3.211,00	
12	Cheltuieli extraordinare	-	5.423,00	
13	Rezultat extraordinar (rd. 11 - rd. 12)	Profit	-	-
		Pierdere	-	2.212,00
14	VENITURI TOTALE (rd. 1 + rd. 4 + rd. 7 + rd. 11)	193.274,57	202.389,04	
15	CHELTUIELI TOTALE (rd. 2 + rd. 5 + rd. 8 + rd. 12)	121.846,00	154.770,00	
16	REZULTAT BRUT (rd. 14 - rd. 15)	Profit 71.428,57	47.619,04	
		Pierdere -	-	
17	Impozit pe profit (rd. 16 x 16%)	11.428,57	7.619,04	
18	REZULTAT NET (rd. 16 - rd. 17)	Profit 60.000,00	40.000,00	
		Pierdere -	-	

Informațiile cu privire la cursurile de schimb valutar sunt următoarele:

■ cursurile de schimb medii pentru anii „N-3” și „N-2” au fost de 1 EUR (€) = = 4,08 RON și, respectiv, 1 EUR (€) = 3,93 RON; ■ la 31.12.„N-1”: 1 EUR (€) = = 3,6 RON; ■ la 31.12.„N”: 1 EUR (€) = 3,5 RON; ■ cursul de schimb mediu din anul „N-1”: 1 EUR (€) = 3,52 RON; ■ cursul de schimb mediu din anul „N”: 1 EUR (€) = 3,57 RON; ■ cursul de schimb la data intrării filialei „A” în perimetrul de consolidare: 1 EUR (€) = 4,20 RON. La 31.12.„N-1” capitalurile proprii ale societății „A”, după conversia în RON, se prezintă ca în tabelul 3.

Tabelul 3

Capitalurile proprii ale filialei străine „A” la 31.12.„N-1”

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)	Rata de schimb	Sume (RON)
1	Capital social	540.000	4,20	2.268.000
2	Rezerve care provin din rezultatul exercițiului:	„N-3”	4,08	81.600
		„N-2”	3,93	39.300
3	Rezultat	Profit	3,52	140.800
		Pierdere	-	-
4	Rezerve din conversie [rd. 5 - (rd. 1 + rd. 2 + rd. 3)]			- 333.700
5	TOTAL CAPITALURI PROPRII	610.000	3,60	2.196.000

Folosind rezultatele din tabelul 3 și ținând cont atât de datele din tabelele 1-2, cât și de cursurile de schimb valutar prezentate, conversia situațiilor financiare ale entității „A” este redată în tabelele 4 și 5.

Tabelul 4

**CONVERSIA CONTULUI DE PROFIT ȘI PIERDERE
AL FILIALEI STRĂINE „A” LA 31.12.„N”**

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)	Rata de schimb	Sume (RON)
1	Venituri din vânzări	146.382,57	3,57	522.585,77
2	Costul bunurilor vândute	91.256,00	3,57	325.783,92
3	Marja brută	55.126,57	3,57	196.801,85
4	Alte venituri din exploatare	39.000,00	3,57	139.230,00
5	Alte cheltuieli de exploatare	10.570,00	3,57	37.734,90
6	Rezultat din exploatare	Profit	3,57	298.296,95
		Pierdere	-	-
7	Venituri financiare	7.892,00	3,57	28.174,44
8	Cheltuieli financiare	20.020,00	3,57	71.471,40
9	Rezultat financiar	Profit	-	-
		Pierdere	12.128,00	3,57
10	REZULTAT CURENT	71.428,57	3,57	254.999,99
11	Venituri extraordinare	-	-	-
12	Cheltuieli extraordinare	-	-	-
13	Rezultat extraordinar	Profit	-	-
		Pierdere	-	-
14	VENITURI TOTALE	193.274,57	3,57	689.990,21
15	CHELTUIELI TOTALE	121.846,00	3,57	434.990,22
16	REZULTAT BRUT	Profit	3,57	254.999,99
		Pierdere	-	-

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)	Rata de schimb	Sume (RON)	
17	Impozit pe profit	11.428,57	3,57	40.799,99	
18	REZULTAT NET	Profit	60.000,00	3,57	214.200,00
		Pierdere	-	-	-

Tabelul 5

Conversia bilanțului filialei străine „A” la 31.12.„N”

Nr. crt.	Explicații	Sume (EUR)	Rata de schimb	Sume (RON)	
1	Imobilizări	1.075.000	3,50	3.762.500	
2	Stocuri	320.000	3,50	1.120.000	
3	Creanțe	40.000	3,50	140.000	
4	Trezorerie	15.000	3,50	52.500	
5	TOTAL ACTIVE	1.450.000	3,50	5.075.000	
6	Împrumuturi	630.000	3,50	2.205.000	
7	Ajustări	50.000	3,50	175.000	
8	Alte datorii	100.000	3,50	350.000	
9	TOTAL DATORII	780.000	3,50	2.730.000	
10	Capital social	540.000	4,20	2.268.000	
11	Rezerve care provin din rezultatul exercițiului:	„N-3”	20.000	4,08	81.600
		„N-2”	10.000	3,93	39.300
12	Rezultat reportat	Profit	40.000	3,52	140.800
		Pierdere	-	-	-
13	Rezultat	Profit	60.000	3,57	214.200
		Pierdere	-	-	-
14	<i>Rezerve din conversie [rd. 15 - (rd. 10 + rd. 11 + rd. 12 + rd. 13)]</i>			- 398.900	
15	TOTAL CAPITALURI PROPRII	670.000	3,50	2.345.000	

Rezervele din conversie care se obțin la finele anului „N” pot fi descompuse conform datelor din tabelul 6.

Tabelul 6

Descompunerea rezervelor din conversie

Nr. crt.	Explicații	Mod de calcul
1	Rezerve din conversie corespunzătoare exercițiului „N-1”	- 333.700 RON
2	Impactul variației cursului de schimb valutar asupra capitalurilor proprii ale unității „A” de la începutul anului „N”	$610.000 \text{ €} \times (3,5 \text{ RON/€} - 3,6 \text{ RON/€}) = - 61.000 \text{ RON}$
3	Consecința utilizării unui curs de schimb diferit pentru bilanț (3,5 RON/€) și pentru contul de profit și pierdere (3,57 RON/€)	$60.000 \text{ €} \times (3,50 \text{ RON/€} - 3,57 \text{ RON/€}) = - 4.200 \text{ RON}$
4	TOTAL (rd. 1 + rd. 2 + rd. 3)	- 398.900 RON

Din tabelul 6 se observă că rezerva din conversie este debitoare (negativă). Prin urmare, aceasta semnifică o pierdere de schimb latentă, iar înregistrarea în contabilitate a acesteia se realizează în conformitate cu următorul articol contabil:

%	=	%	5.473.900	5.473.900
Imobilizări „A”		Capital social „A”	3.762.500	2.268.000
Stocuri „A”		Rezerve „A”	1.120.000	120.900
Creanțe „A”		Rezultat reportat „A”	140.000	140.800
Trezorerie „A”		Rezultat „A”	52.500	214.200
Rezerve din conversie „A”		Împrumuturi „A”	398.900	2.205.000
		Ajustări „A”		175.000
		Alte datorii „A”		350.000

Odată cu obținerea rezultatelor din tabelele 4 și 5, bilanțul și contul de profit și pierdere ale filialei străine „A” sunt exprimate în moneda de consolidare și pot fi cumulate (integral sau proporțional), în vederea consolidării, cu situațiile financiare ale celorlalte entități care formează grupul.

CONCLUZII

Un avantaj al metodei cursului de închidere constă în faptul că *diferențele de curs valutar* constatate *nu influențează rezultatul*, ci se *transferă direct în capitalurile proprii*. S-a ajuns la această abordare pe motivul că diferențele de curs apar în urma unui proces de conversie care nu creează fluxuri de trezorerie.

Se observă, totodată, că aplicarea metodei cursului de închidere are ca efect creșterea sau scăderea averii nete a grupului, fără însă ca această modificare să influențeze în vreun fel contul de rezultate. Consecința consemnării diferențelor de conversie direct în capitalurile proprii o reprezintă prezentarea unui rezultat mai puțin sensibil la variațiile de curs valutar.

Și încă ceva. O monedă care nu este convertibilă datorită instabilității politice sau hiperinflației existente într-un anumit stat nu va fi utilizată ca monedă funcțională a unei filiale străine. În acest sens, atât normele americane (FASB Statement N° 52), cât și IAS 21 „Efectele variațiilor de curs ale monedelor străine” stabilesc drept regulă faptul că moneda funcțională în asemenea țări este asimilată monedei de prezentare, fără a se mai lua în considerare nici un alt factor.

BIBLIOGRAFIE

1. Colinet F., 2001 - *Pratique des comptes consolidés*, 3e édition, Dunod, Paris, p. 78
2. Herring C. H. III, 2003 - *Business combinations & internațional accounting*, Thomson South-Western (Thompson Learning), Ohio, p. 307
3. Herring C. H. III, 2003 - *Business combinations & internațional accounting*, Thomson South-Western (Thompson Learning), Ohio, p. 311
4. Raffournier B., 2005 - *Les normes comptables internationales*, 2e édition, Economica, Paris, p. 215